№ 55. Laupäewal, 21. (3.) juulil. 1907.

Sõna.

Esimene aastakäik.

Toimetuse adress:
„Sõna" toimetusele Walgas. — Wene keeles: Въ редакцію газеты „Сõна" въ гор. Валкъ, Лифл. губ.

„Sõna" toimetus ja talitus on Walgas, Moskwa uul. Tiltini majas, teisel korral.

Tellimise hind:

Aastas	postiga	3 r.	— k.
Poolest aastas	„	1	60 „
Weerand aastas	„	— „	85 „
Kuus	„	— „	30 „
Aastas	postita	2 r.	50 k.
Poolest aastas	„	1 „	30 „
Weerand aastas	„	— „	70 „
Kuus	„	— „	25 „

Üksik nummer 3 kop.

Kuulutuste petit rida maksab 5 kop., lehe ees otsas 20 kop.

Ilmub kaks korda nädalas, kolmapäewal ja laupäewal.

Linnawalijatele

tuletame meelde, et sellekohase linnawalitsuse kuulutuse järele Walga linna walijate nimekirjad 25 juulil awaldatakse ja neid walijad linnawalitsuses 20-mast kuni 25-ma juulini igal äripäewal kella 9 hom. kuni kella 1 lõunal järele waadata wõiwad. Ei leia walija oma nime mitte nimekirjas, kuna ta enesel arwab walimise õigust olewat, siis on walijal õigus niisugusel korral kahe nädala sees kaebdust tõsta, et teda nimekirja üles wõetaks.

Kindralkuberneri nõukogu

awati esmaspäewal 16 juulil kell 11 enne lõunat Riia lossis kindralkuberneri parun Möller-Sakomelski poolt salanõunikkude Swegintsewi ja Koschkini juures olemisel. Saaremaa talupoegade asemikud ei olnud weel siia jõudnud. Nagu Riia lehed kirjutawad, tähendanud kindralkuberner oma awamise kõnes, et mitmesugused mõjud ja sündmused ammugi nõuks wõetud nõukogu kokkukutsumist on takistanud. Ta loodab aga, et kohalikud uuendused nüüd lõpulikult walmis tootatud saawad, mis Kõigekõrgemal käsul 28. nowembril 1905 a. ette wõtta kästi. Selleks olla ka täieline wõimalus, sest et sellekohased eelnõud juba kubermangu-koosolekud walmis on teinud. Parun Meyendorf pani ette, et eelnõud alles kahekordse lugemise järele wastu wõetaks. See ettepanek wõeti wastu.

Kindralkuberneri ettepanekul hakati omawalitsuse uuendamise eelnõu läbi waatama. Kella 11—1 harutati eelnõu esimest osa, mille juures parun Pilar pika kõne pidas. Otsustati Saaremaa ja linnad üle 20,000 elanikuga wälja jätta ja neid mitte kaludega, mis üleüldiste kubermangu kaside pääle lähewad, koormata. Käesolewas küsimuses wõeti pika arutamise järele Liiwimaa kubermangu nõukogu eelnõu põhjusmõttelikult wastu. Linnade asemikud paluiwad enesele ühe päewa mõtlemise aega, et linnade seisukoha üle maa omawalitsuse asjas läbi rääkida.

Pääle lõuna waheaja algas nõukogu istumine kreisikogu kohta käiwate määruste ettelugemisega. Ka siin leidsiwad kõige suuremat poolehoidmist jällegi Liiwimaa nõukogu põhjusmõtted. Siin olgu nimetada, et kreisikogul eesistuja walimine hääks arwati. Siis arwati sündiaks neid esimesesse kuriasse lugeda, kellel rüütlimoisa ehk niisugune maatükk, mille wäärtus mitte alla 15,000 rubla ei ole, omanduseks on, kus juures maasuuruse tsensusega, mis riigiwolikogu walimistel suure maaomanikkude hulgas hääleõiguse annab, ühesugune peab olema. Kreisisaadikute ameti aeg määrati 6 aasta pääle, palka ega sõiduraha neile ei määrata, ehk talupoegade saadikud küll selles asjas teises mõttes oliwad.

Kindralkuberneri nõukogust wõtawad osa järgmised isikud.

Walitud liikmed: Liiwimaa rüütelkonna poolt mõisnikkude päämees parun Meyendorf, maanõunik parun Pilar. Nende asemikud on — parun Tiesenhausen ja M. v. Sievers.

Riia linna poolt: linnawolinikud E. Moritz ja B. v. Schubert.

Liiwimaa talupoegade poolt: P. Sezeneck ja A. Linde.

Saaremaa rüütelkonna poolt: mõisnikkude päämees parun Buxhöwden, tema asemikuks on maanõunik parun Freitag-Loringhoven.

Saaremaa talupoegade poolt: Georg Tamm, tema asemikuks Aleksei Küng.

Eestimaa rüütelkonna poolt: mõisnikkude päämees parun Dellingshausen ja parun Schilling Paddast, nende asemikuks maanõunik parun Schilling Seidlast.

Tallinna linna poolt: linnawolinikud v. Hueck ja J. Umblia.

Eestimaa talupoegade poolt: Nik. Zepper ja Gustaw Liiw, nende asemikud Andr. Eklon ja Kasterbuich.

Kuramaa rüütelkonna poolt: würst Liewen ja parun Folkersahm.

Miitawi linna poolt: Julius Schiemann ja parun Hüllessem.

Kuramaa talupoegade poolt: J. Goldmann ja eradotsent Lautenbach.

Kutsutud liikmetena wõtawad nõukogust osa nõuandwa hääleõigusega: Greeka õigeusu kiriku asemik protojerei Bereski, Riiast; ew. Lutheruse kiriku asemik parun Hoyningen-Huene, riigimaade walitsuse poolt würst Meschtscherski; rahwakoolide direktor Wiljew; „Rishski Westnik'u" toimetaja Wösjotski; „Rigas Awises'i" toimetaja Fr. Weinberg; Riia wanausuliste poolt J. Tolgow; Riia Wene kaupmeeste abiandmise seltsi poolt Semenow; Liibawi linna poolt W. Dreyensdorff ja Blumberg; Windau linna poolt P. Schulz ja P. Tuich.

Siseministe asjade ministeriumi käsul wõtawad nõukogu istumisest weel osa: iseäraliste asjade ametnik siseministe asjade min. juures N. Pawlow, kubermangu sekretar W. Tihumikow ja kohaliste asjade pääwalitsuse asjaajaja A. Burow.

Kuidas waated kujunewad.

3

Aga ka tööst lõbusundmine wõib illusionide tekkimiseks põhjust anda. Waatame, kuidas see sünnib.

Ma arwan, et ma ei eksi, kui kinnitan, et inimene oma loomuse poolest alati tegew tahab olla, et ta töö järele igatseb. See tööd ja tegewust nõudew waim tuleb inimese juures juba lapsena nähtawale ja kestab kõrge wanadusuni. Muidugi on ju ka harwaseid erandisi olemas, et mõni laps pun nurga nurgas seista wõib ja mõni mees ainult ahju pääl magades ennast õiges elemendis leiab olewat. Kuid harilik, loomulik inimene peab tegew olema. Ja terwet inimese sugu ei suuda meie omale kuidagi teisiti ette kujutada, kui üksnes töös parema tulewiku pärast.

Kuigi inimese waimu tegewuse järele janunew iseloom pooleldi nagu loomuinnu, instinkti sarnane on, peab ometegi tähendama, et siin ka kõrwalmõjud tähtsat osa etendawad.

Kii mõnigi mees teeb tööd, et aega surnuks lüüa. See on töötegemine igawuse pärast. Kõige rohkem teeb inimene tööd sellepärast, et ta peab tegema, et ta töö läbi omale igapäewast leiba teenib. Aga inimene teeb tööd ka sellepärast, et ta tööd armastab, et töötegemine temale teatawat rahulolemist toob ja lõbu sünnitab. Tehakse tööd ka aadete ja suurte eesmärkide kättesaamiseks.

Kui inimene tööd igawuse pärast teeb, wõi et ta tema läbi oma igapäewast leiba teenib wõi kaugete aadete poole püüab, siis on töö inimesele ainult abinõuks, mille abil ta teatud eesmärgile loodab saawat. Kui aga inimene tööd armastab, siis teeb ta tööd töö enese pärast, siis on töö otstarbe suuremalt jaolt töös eneses; ma ütlen meelega suuremalt jaolt, sest et midagi ainult ühel põhjusel ei sünni. Tööd armastaja inimene on sunnitud ka oma igapäewase leiwa pärast töötama, tal wõiwad ka aated olla, mida ta töö läbi kätte püüab saada, niisama wõib tema tööl wahest see otstarbe olla, et meelt lahutada. Puhtad wormid on tegelikus elus tundmatad asjad, nad on õiged ainult teorias. Ja kui meie siin töötegemist osadesse jagasime, siis sündis see selle järele, missugune põhjus töötamisel pää osa etendab.

Meid huwitab praegune aine selgitamisel nimelt see juhtumine, kui inimene tööd armastab, kui ta tööd töö enese pärast teeb.

Kui mõni tegewus meile iseenesest hästi meelejärele on, kui ta meie sisemist tundi, mis tegewusele kihutab, täiesti rahustab, siis juhtub wäga kergesti, et meie oma tegewuse järeldusi mitte õigesti hinnata ei mõista ja illusionide ohwriks langeme. Meelejärele töö wõi tegewus — see on ju tõsine õndsus inimesele, kes mõtelda ei armasta. Muidugi teada on see täiesti loomulik ja mõistlik, et inimene sellest lõbu tunneb, kui temal wõimalus on kohases töös kõiki oma jõudusid wabalt tarwitada. Wiga seisab käesolewal juhtumisel ainult selles, et meie oma meelejärele tööst harilikult ka meelejärele tagajärgesid ootame, et meie oma tegewusest niisugust kasu ootame, mis ta mitte anda ei

---

Hilligenlei.

Gustaw Frensseni romaan.

32 Eesti keelde K. R.

Ta ei palunud teda mitte: „Wõta mind enesele ja jäta teise maha; ma ei tea, kuidas ma ilma sinuta elama peaksin." Kui ta teda nõnda palunud oleks, siis oleks tema seda ka teinud. Aga ta ei palunud teda mitte. Ta ei oleks ka seda wastu wõtnud, kui ta seda ise oleks teinud. Ta ei tahtnud teise õnnetuse läbi õnnele pääseda. Ta teadis wäga hästi, et kord hirmus päew saab tulema, siis kaob õnn nagu udu… see püha… ei… puhas… ei… püha õnn.

Sel ajal ütles ema kord Heinkele:

— Kas sa ei tea wahest, mis Annaga juhtunud on? Ta on meie wastu nii lahke ja räägib nii palju…

— Ja, seda olen ma ka tähele pannud, aga ma ei tea mitte, mis põhjusel see muudatus on sündinud. — Ja kui linna tütarlapsed kusagile kokku juhtusiwad tulema, ütlesiwad nad:

— Mis Anna Boje'ga ometi juhtunud on? Kui sõbralik ja rõõmus! Waadake, kui ilus ta on!

Wiimaks jõudis kohutaw päew kätte. Arst teatas, et haige proua pidada lõunamaale jääma: Põhjamere ääres olla õhk raske ja külm, niiske ja soolane.

— O, ütles ta Annale, sügawasti hinge tõmmates, õhk on siin nii wärske ja terwe… ja sina… sa oled nii ilus ja armas!

— Sa pead siit lahkuma, — ütles Anna ja pisarad läikisiwad tal silmis… — ja pead mind ära unustama… ja ma pean waatama, mis minust saab.

Anna wõis weel lapsi äraSõidu tarwis ette walmistada ja wõis weel kord palawat mõistmatat armastust maitseda. Ta nägi oma armsama silmis põhjatut walu. Ta saatis neid waksalisse, raputas tema kätt, ütles sumbunult „tervitage oma ema", ja läks siis üksi koju ja teadis juba ette ära, et ta teda enam iialgi nägema ei saa.

Kodus leidis ta Kai Jans'i postkaardi eest, millega ta lühidalt teatas, kuidas ta käsi käib. Närele oli peenikeselt kirjutanud: „Kas oled Hilligenleid leidnud? Ma olen midagi umbes sellesarnast üles leidnud!" Selle juurde oli paar sinised silmi joonistatud.

— Kuule, — ütles Heinke, — see on tähelepanemise wäärt, et ta sulle on kirjutanud; senisaani kirjutas ta ainult mulle. Ja mis on ta sinna järele üles tähendanud?

— Tal on wist wõõm armsam, kellel sinised silmad on, — ütles Anna.

Heinke jäi wait, läks wälja aeda õunapuu all ja nuttis.

* * *

Nüüd tuli kastania wilus aiawa wäikese maja elanikkudele nune aeg.

Piet purjetas kaugel merel Samoa poole ja andus oma lootuste ja plaanide kallal, milledest õel aimu ei olnud. Hen läks Kieli kontorisse õpilaseks; kahe kuu pärast saatis ta Annale esimese saatekirja, milles ta raha palus. Anna saatis omast wäikesest korjandusest 30 marka. Ta ei saanud tänugi selle eest. Ta mõtles: „Noh, nüüd tuleb wanema õe saatus kätte; niisama nagu professor Tonneri juures, kelle kolm tütart oma kahe wenna pärast rumalaks ja waeseks jäiwad, ehk nad küll usinad ja töökad oliwad."

Helle Bojel, kellel kahekümne wiie aasta eest Ringerangi juures tantsu ajal king jalast ära lendas, hakkasiwad juuksed juba halliks minema. Ta kurwastas, et mõlemad tema armsamad lapsed kodust ära oliwad. Annaga, kes jälle endiseks oli muutunud, rääkis ta wähe. Heinkega ei olnud ta talgi rahul. Ta nimetas teda wastikuks, laisaks, meeleks. Heinke, kellel muud wiga ei olnud, et ta oma warjatud uhkuse ja isa kõrge waimu oli pärandanud, ei suutnud neid tõrelemisi külmawerelisest ära kannatada ja nuttis salaja sagedasti. Kui ta silmad kuiwaks oli pühkinud, hakkas ta pilt-postkaartisid waatama, mis Kai Jans oli saatnud. Neid kaartisid hoidis ta korraldamatult lauluraamatu wahel.

Wahetewahel püüdis Anna ennast parandada. Ta katsus enesele ja õele mõnda kleiti õmmelda, aga selle istumise ja nõelumise kunstiga ei saanud ta hästi toime; ta ta pidi kleidid ülesaruniama ja õmblejanna kätte wiima. Õhtutel katsus ta omas toakeses siia raamatuid uurida. Rahulise imestusega waatles ta kõrgeid aatelisi kujusid, mis ta waimusilmade ette kerkisiwad; ta laskis siis silmad üle wäikese toakese käia, hakkas oma loomuta, wilets elu arwustama. Siis pani ta raamatu käest ära ja ei wõinud kuidagi wiisi enese südant rahustada ja teed leida oma seisukorra parandamiseks.

Talwel kutsuti teda kord ühte neinde seltskonda ja ta sai enesega wiimaks nii kaugele toime, et ta sinna läks.

Sääl walitses kaunis hää tuju. Ühes toas istusiwad nooremad, umbes alla kaheksateistkümnend; nemad jutustasiwad siiuta mõneta lugusid ja naersiwad selle juures nii südamest, et mõned pikali jäiwad. Heinke oli nende seltsis.

Teises toas oliwad wanemad, umbes kahekümne kaheksa aastani; neil oli jutuaineks — mehelemineк. Sõnaõigus oli neil, kes mitte wähem kui kakskümmend wiis aastat wanad oliwad; nooremad kuulasiwad rõhutult pääle.

— Ja, mehelemineк! Kui ühe korraliku mehe juhtud saama, siis oled õnnega koos.

— Aga neid on wäga wähe.

Nüüd hakkasiwad nad noorimeist, kellel paras aeg oli naest wõtta, läbisõeluma. Kibedalt ja mõnitawalt rääkisiwad nad seitsmest, kaheksast, kes naest ei soowi wõtta, olgu kas nad arad, raswaläinud ehk sõnerud oliwad.

Keegi ütles kareda sõna:

— Koortemeeste terwis läheb päew päewalt pahemaks. Ühes sellega wäheneb ka abielu paaride arw.

— No, — wastas keegi… — Frieda sai hiljaaegu mehele, ja Gertrud…

— Ja, Friedal oli kümnemhat kaasawaraks, ja Gertrud… Gertrud oli kakskümmend wiis aastat wana…

— Mõnele langeb see õnn rüppe, teisest läheb ta mööda.

— Kui ma sellepärast meest ei saa, et ma wäike ja inetu olen, sellega wõin ma leppida. Aga kui ma selle tõttu wanaks tüdrukuks pean jääma, et mu nina kullast ei ole, siis on see lihtsalt häbemata. Ja Frieda oma kümne tuhandega? Mis kasu mehel temast on? Kes siis niisuguse tuuterega ühes woodis magada soowib?

(Järgneb.)

Üksi.

Wlad. Gordin. Wene keelest K. R.

I.

Kell oli parajasti kuus, kui Wasnetsow, wäikest pakikest käes kandes, läbi wangimaja wärawa uulitsale sammus. Palitu nööbid pani ta wiimieni kinni. Rõõmsalt ja nagu araIt waatas ta enese ümber. Kähku istus ta esimese wastutuhtuwa woorimehe pääle.

— Ruttu, ruttu, kodus oodatakse mind, oodatakse juba ammu…

Ta mõttekäigus sündis pööre; ta hakkas minewikku meelde tuletama, — kuidas teda suur rahwakogu mässulauludega saatis. Wist teawad linnas juba kõik, et ta lahti on; pea tulewad nad teda, kui oma hääd seltsimeest, rõõmu hüüetega terwitama. Inimesed aga sammusiwad, sõitsiwad mööda, wõõrad, — ei pan-

inuda. Meie näeme iga sammu pääl inimesi, kes käesolewa töö tegewustikust (projektist) nii waimustatud on, et nad esialgse eesmärgi, mille pärast töö algas, hoopis silmast kaduda lasewad ja iga wähema detali wõi algjoonese kõrwuni walmis on sisse pugema, nagu oleks sääl hinge õnnistus sees, kuna wahest eesmärgi kättesaamiseks sellel küüne wäärt tähtsust ei ole. Niisugustele illusionidesse sattunud inimestele näib wiimaks, et kõik need pisikesed ja tühised konksukesed päratu tähtsusega on, et terwe waimu ja kõlbluse ilm nendest ära ripub, kuna need detalid tõelikult ainult objektiks on, kuhu inimene oma jõudu kulutada ja juhtida wõib, ja et see ainult ajawiiteks sünnib, kuna seda jõudu hoopis kasulikumalt tarwitada oleks wõidud.

Tegelik elu toob meile palju niisuguseid juhtumisi, kus inimesed tööst ja tegewusest lõbutundmisel iseenesest petawad. Kõige paremaks näituseks oleks meile see arwurikas luuletajate klass, kellel luuletaja annet ei ole, aga ameti poolest seda ometegi olla tahab. Mis niisuguseid inimesi luuletama kihutab, ei ole minu arwates mitte niipalju au ja kuulsuse järele igatsemine, kui see asjaolu, et neile see tegewus meeldib, et nad luuletamisest, oma tundmuste salmidesse walamisest lõbu tunnewad ja seda tööd armastawad. Et see tegewus neile lõbu sünnitab ja meelejärele on, siis usuwad nad ka, et nende tööl tähtsad tagajärjed peaksid olema; niisugune salmisepp on teinekord walmis uskuma, et tema oma paari salmikuga terwe ilma ümber on loonud ja inimese soole kes teab mis head teinud, kuna seltskonnale ja tema enesele kasulikum oleks olnud, kui ta selle asemel oma kapsaste päält ussid ja rööwikuid ära oleks korjanud, kes sääl oma tööd wahest kõige prowiaalsemal kombel tegiwad...

Ka niisugune nähtus puutub wiimasel ajal iseäranis silma, et mõni mees kõneleda armastab. Ta kõneleb kodu, uulitsal, seltskonnas – kuid kõige rohkem awalikkudel koosolekutel. Selles ei ole midagi iseenesest halba, üsagi peab sarnane mees meie kirjatükki mõne selgitamiseks näituseks olema, kui temast märgata on, et ta mitte niipalju asja otstarbe ja kasu pärast ei kõnele, kui sellepärast, et ta ise oma kõnest ja kõnelemisest lõbu tunneb ja seega kõne enese pärast kõneleb. Kui aga keegi kõne enese, oma kõne osawusest lõbu tundmise pärast kõneleda püüab, siis langeb niisugune isik warem wõi hiljem illusionidesse. Ta hakkab tingimata wiimaks uskuma, et tema kõne tõesti alati wäga kohane, tarwilik ja teinlik on ja et terwe ümbrus ja inimkond ainult sellepärast edeneb ja elab, et tema nii hästi kõneleb ja et temal selle kõnelemise juures nii hää ja lõbus tundmus on...

Kuid ehk aitab... muidu wõiksin ehk ka ise „näituseks" sattuda, kuidas mõni inimene kirjutada armastab ja oma kirjutamisest lõbu tundes pääasjast kõrwale kaldudes detalidesse ära upub. (Järgneb.)

Jakob Tamme matus.

Selle kohta kirjutab „M. Aastal.":

„Aatelise luuletaja ja koolimehe Jakob Tamme põrm pandi 15 juulil Wäike-Maarja surnuaial wiimsele unele. Teda wiimsesse rahupaika saatmas oli isa, kaks õde, Wäike-Maarja kih. kooli kaswandikud, hää hulk ametiwendasid, kes suuremalt osalt Wäike-Maarja ümbruskonnast, mõned aga kaugemalt tulnud oliwad, ja suur hulk rahwast. Matuse kõne pidas õp. Eberhardt Wäike-Maarja kirikus, kust leinarong surnuaiale läks. Pärast matmist, mida koh. õp. toimetas, luges luuletaja Jakob Liiw ilusa luuletuse, mis Tamme mälestusele pühendatud oli, ette. Lahkuse haua juures hüüti lahkunule sooja mälestussõnu järele.

Wäike-Maarja ametiwendade ja sõprade poolt pandi kih. koolioõpetaja hra J. Söster pärja haua pääle ja tuletas meelde kadunu 14 aastast wiljarikast tööd W.-Maarja kih. koolis. Ka kihelkonna kooli kaswandikud paniwad „kalli koolioõpetaja ja isaliku kaswataja" hauale tänutäheks pärja.

Wäike-Maarja põllumeesteseltsi nimel pani pärja hauale selle seltsi esimees von Grünewaldt, kes kadunu tegewust põllumeeste seltsis tänuga meelde tuletas.

Jakob Tamme püüetest ja sihtidest, mis seda tegewust juhtisiwad, rääkis Assamalla koolióp. Elken. J. Tamm oli awalik ja otsekohene mees, kes ainult seda tegi, mis ta õigeks pidas, kes ennast millestki, ei meelitustest, ei hirmutustest ega paljutõotawatest lubamistest kõrwale kangutada ei lasknud. Oma kohuseid kõige suurema hoolega täites ei nõudnud ta tänu, ei sallinud meelitust, ega hoolinud sellest, kui ta mõnikord wastu wett ujuma pidi. Tema tegewust juhtisiwad palaw armastus oma kodumaa ja rahwa wastu, oma emakeelt ja usku pidas ta kalliks. Kõneleja soowib, et Wäike-Maarja awalikud tegelased edespidi Jakob Tamme jälgedes käiksiwad.

„Postimehe" toimetuse ja sõpruskonna nimel ütles P. Põld lahkunule tänu selle ustawuse eest millega ta ühes wõidelnud, püüdnud ja tundnud. Tamm olnud mees, kes ennem murdnud, kui paendunud. Ta ei paendunud, kui see mõte mille eest ta seisis ka pilget ja naeru leidis, ta ei paendunud sinna, kus kõpsjam elu temale tõotas. Ta murdus, murdus nende aadete raskuse all, mille kandjaks ta oli: need oliwad suuremad kui tema: kuid just see näitab, et ta õige wõitleja oli. Lõpuks awaldas kõneleja soowi, et Tamme mälestus järeltulejate keskel palju tammesid kaswataks, kes elu tormide käes ei paendu, ennem juba murduwad.

Tartu linna ja maa ametiwendade nimel hüüdis koolióp. W. Tamman lahkunule: „Hinga rahus!" hauda järele. Kõneleja heitis lühikest pilku kadunu koolimehe pääle, kes Eesti koolióõpetajate keskel tõesti tammeks oli. Kuna suuremal hulgal koolióõpetajatel karm elutõsidus warsti nooruse waimustuse rööwib ja neid igapäewast halli elurada käima sunnib, jõudis Tamm seda waimustust kuni eluotsani alles hoida, seda weel puhastades ja suurendades, nii et helk sellest waimustuse tulest kaugele paistis. Koolitöö ei olnud Tammele mitte käsitöö, waid kunst. Tema elas täitsa koolile, pühendas temale kõik oma jõu, terwise ja elu õnne. Põhjusmõtted, mis ta kaswatuses ülesseadis, oliwad õiged, ja puhtad kui kuld. Tema eesmärk oli lastest wabaid, mõtlejaid inimesi kaswatada. Koolitöös ei waadanud ta ei paremale ega pahemale poole, waid rajas õiget rada, teades, et poliitikat mehed teewad, kuna laste asi õppida ja oma silmi selgitada on. Mitte üksi austust ja imestust, waid ka õiglast armastust leidis kadunud koolimees oma ametiwendade poolt: tema lapselik siiras meel, piinlikud ausad mõtted, otsekohene ja awalik olek wõitis südameid. Kõneleja teatas, et Tartu ametiwendade seas soow on, et Jakob Tamme hauda kaunis mälestuse märk ehiks. Selleks tahawad nad jõudu mööda kaasa töötada ja olewat juba esimesed sammud selleks astunud.

Tallinna koolióõpetajate poolt pani Ernst Peterson kauni pärja hauale. „Tänane lahtine, haigutaw, tööhigist lõhnaw haud, neelas meie seast mehe, keda mitte üksnes kodune kihelkond ei leina, waid kogu meie rahwas!" hüüdis kõneleja ja näitas missugune suur kaotus Jakob Tamme surm nii hästi kooli- kui luule põllul on. Kuid järele jäänud on ta enese töö, mis ta teiste kasuks tegi. Tema laulud waimustawad, õpetawad, juhatawad. Tema töö kooliklassis on rada, mis näitab, mida mööda tuleb käia. „Maga rahus ja aateline Eesti luuletaja, ja wäsimata töötegija nooresoo seas! maga rahus ja lase waimu hingata su wäsimate wendade pääl!" lõpetas hra Peterson oma kõnet.

Wiljandimaa koolióõpetajate nimel tuletas Helme kih. koolióõpetaja A. Krimm J. Tamme wäsimata tegewust Wiljandimaal meelde. Oma koolióõpetaja tegewust algas Tamm Pilistwere kih. koolis, kus ta kaua wäsimata töötas. Oma tööpõllult leidis T. wõõra waimu eest, kuid ta ei jätnud enne järele, kui ta selle kooli täitsa uueks lõi. Oma tegewuses pidas ta kindlasti wälimistest wormidest kinni, kuid ta mõistis nendele sisemist sisu anda.

Pärgasid pandi hauale weel Tartu Eesti Noorsoo Kaswatuse Seltsi, luuletaja K. E. Sööti, raamatukaupleja M. Warese, kreisisaksema noorema abilise Brandi poolt.

Wõru-Jakobi seltside saadik hüüdis lahkunule hääd puhkamist ja teatas, et W.-Jakobi seltsid ettewõtet, J. Tamme hauda mälestusemärgi läbi ehtida, toetawad.

Telegrammisid oliwad saanud: hra Münther, Reinthal, Kosjar, Wirgo ja Hansen Tallinnast, Juno Pärnust ja sõmmees G. Lurich.

J. Tamme haud on Wäike-Maarja surnuaiale wäga ilusa kohale wälja walitud ja meie loodame, et seda kaunistungast warsti kena mälestuse-märk ehib."

Huwitawa ja wärwirikka kirjelduse awaldab Jakob Tamme elu ja iseloomu kohta „Koit" G. E. Luiga sulest, kes kadunud kirjameest isiklikult tundis. Toome sellest järgmist:

„Jakob Tamme wäline elukäik on lihtne: 25. aprillil 1861 sündinud, lõpetas ta 1881. Tartus Wene koolióõpetajate seminari ja tegi umbes 25 aastat waikset hariduse tööd Adaweres, Pilistwere kihelkonna koolis, Eesti Aleksandri linnakoolis ja wiimaks kõige pikemat aega Wäike-Maarja kihelkonna koolis. 25 aasta jooksul on Jakob Tammele tema õpilastest suur hulk tulised austajaid kaswanud, kes osawat koolimeest sarnast unustada ei wõi, waid ennast õnnelikuks kiidawad, et nad oma noores põlwes selle puhta südamega, aatelise ja anderikka mehe mõju alla jaiwad.

Sest Jakob Tamm oli iseloom, kes mõju awaldas. Ei mitte walitsewa käskiwa ja alla sundiwa olekuga: seda kadunu juurest ei leitud; waid kõik tema olemine oli lihtne, alandlik, peaaegu lapselik, kuid sellest woolas imelik jõud wälja, mis südameid wõitis ja südameid wangistas.

See on seesama soojus, mis Jakob Tamme lauludest meile nii armsalt wastu lehwib. Ehk küll Jakob Tamme laulud keele ja kuju poolest suuri meistri osawust ilmutawad, üsagi on nad selle juures (wõi õigem oleks ütelda: otse sellepärast on nad) nii lihtsad ja arusaadawad, et nad otsekohest mõju inimese pääle awaldawad. Tundmus aga, mis Jakob Tamme lauludes peitub, on ära seletatud, kunsti läbi pühitsetud tundmus ja kõredaid toonisid otsime sääl asjata. Laulik waatab Olümpia rahu seest ilma ja elu, sellepärast ei mõju tema laulud ilmasgi ärritawalt, ehk tema tunderikkale südamele küll üksgi inimlik tundmus wõõras ei ole.

Jakob Tamm ei ole mitte niisuguseid isamaa laulusid teinud, nagu nad üksuwahe meie kirjanduses peaaegu kohuseks oliwad, aga rahwa elust ja käekäigust wõttis ta su koolipõlwes elawamalt osa, kui mõni isamaa laulude laulja, kuid see osawõtmine oli asjalik, tõsine, mitte luulelik ega ettekirjutatud. Ta wõis enesest õigusega ütelda: „Su waew südames mul keeb, su õnn ja rõõm mind rõõmsaks teeb."

Jakob Tamm elas kõik oma eluaeg üksiku elu, nagu mõni munk, aga midagi ei oleks rohkem wääriti, kui arwata, nagu oleks tema südamele perekondliku elu tundmused wõõrad olnud: otse liigutaw on tema olek oma wanemate wastu. Jakob Tamm ostis omale Pilistweres wäikese talukoha; ta elas kokkuhoidlikult, lihtsalt ja kasinalt ning maksis palgarahast osade kaupa talu ostuhinda. Talust ei saanud ta kopikatgi sissetulekut, sest et ta selle — oma wanemate ülespidamiseks andis. Lapselik rõõm täitis kirjaniku südant, kui ta wiimase wõla talu eest ära maksis: ta rääkis mõnusast tundmusest, mis rinda täidab, kui teab, et üks tükk kodumaa pinda omaks on lunastatud. Aga kui üks tuttaw küsis, mistarwis ta talu õieti ostis, sest et ta ialgi sinna elama ei mõtle minna, siis kostis ta tõsiselt: „Mina suren ära ja siis on mul midagi wanematele pärida jätta."

Jakob Tamme isikust on nende ridade kirjutajal kõige armsamad mälestused. Ma sain temaga tuttawaks ühel kadunud „Kirjameeste Seltsi" wõidupidul. Nendest „wõidupidudest" wõib muidu mis tahes ütelda, aga selle poolest oliwad nad meile sel ajal huwitawad, et nad meid, noori kirjanikka, iga aasta kord terwelt Eestlaste maalt kokku tõiwad. See erawiisiline koosolemine oli palju enam wäärt, kui awalik ja ametlik pidu. Oli üks lõbus õhtu, kus Jakob Tamm wõidupidul õrnalt kätelt saadud suure loorberi pärjaga meie keskel istus. Sääl oliwad, pääle Tamme, koos: K. Krimm, ja P. Jakobson, kes nüüd mõlemad juba hauda warjunud on, mõlemad Kitzbergid, mõlemad Liiwid, A. Jürgenstein, G. Wulff (Õis). Meie kõik olime Jakob Tamme pärjasaamise üle kõigest südamest ja ilma wähemata kadeduseta rõõmsad, sest kõik oliwad selle poolest ühes arwamises, et kõige suurem, kõige parem meie seast pärja oli omandanud.

Elu teed wiisiwad meid lahku, üksteisest kaugele, — 12 aastat ei olnud isiklikku kokkupuutumist, aga noorepõlwe sõbralik olek ei kustunud, ja kui kodumaalt ajalehed kaugele Wenemaale ehk Siberisse sõudsiwad, kus mõne laulu all Jakob Tamme nimi oli, siis oli see ikka esimene asi läbi lugeda.

Wiimaks oli asi nii kaugel, et Jakob Tamm Tallinnasse pidi asuma: üleüldisest soowist tahtis linna koolikommisjon hääd õpejõudu uuele koolipõllule wõita ja Tamm oli nõus sinna tulema. Meie lootsime, et tema kirjamehelik tegewus siin uut hoogu wõtab ja Eesti kirjandust uute loodetega rikastab, sest luuletaja waimus oliwad mitmed uute tööde plaanid walmimas.

Aga meie lootused ei läinud täide, halastamata haigus tuli wahele, warane surm riisus meilt kõrgeandelise luuletaja, ustawa rahwasõbra, mehise töötegija, wooruslikku inimese, tubli koolióõpetaja, armsa seltsimehe, eestkujuliku poja."

Lahkuja kirjanik on oma kirjatööd Eesti Üliõpilaste Seltsile pärandanud. Et Jakob Tamme kirjatööd alles ajalehtede ja raamatute kaudu laiali on, siis oleks soowitaw, et Eesti Üliõpilaste Selts, kui kirjaniku tööde pärija, nad waewaks wõtaks kokku korjata ja nad ühes kogus wäljaanda, nii et nad igale ühele kättesaadawad oleksid.

Ajakirjanduse ülewaade.

Et sakslasi waimline pankrott ähwardab ja nad omale waeluse tunnistuse andma peawad, selle kohta kirjutab „Õigus":

„Rig. Rundschau" kirjutab ühes wiimases numbris ja „Rev. Ztg." kordab seda, et neil

---

nud teda tähelegi. Kõik nagu ruttasiwad kuhugile, naised, mässitud ja wärisesiwad külma pärast.. Ta kuulis üksikud sõnu, ütelusi. Kergjalgselt sammusiwad kaks noort üliõpilast. Üks nendest laulis rõhutult:

Linn on suur. Uulitsad laiad. Majad suured. Rahwast palju, aga inimesi nende hulgas ei ole. Süda läheb araks. Siin kaod ära, nagu liiwaterake meres.

Teine, nähtawasti wanem, wehkles kätega, aga sõnu ei olnud kuulda: peagi kadusiwad mõlemad talwe-õhtu pimedusesse. Tihe lumi paitas tema nägu. Ta sai kurwaks: — Kuus kuud istusin sumbunud õhus, kitsas kongis, kust muud näha ei olnud, kui tükike sinist taewast. Ja kui naene waatama tuli, ei olnud himu temaga kõneleda, sest et selle juures kolmas oli, kes kõik aeg terawasti pääle kuulas ja meid wastikult silmas pidas. Igakord tuli Anna mustas riietes, kahwatanud, kurb, auku wajunud silmadega. Ja mispärast pidime meie nii kannatama?... Siis oleks kannatamine magus olnud, kui ma tõesti midagi oleksin korda saatnud, aga nüüd— asjast osawõtmises kahtlustatud. Päris lollus... Terwet kuus kuud istuda ilma et päikest ja inimesi oleks näinud.

— Rutemini, rutemini, woorimees. Kodus kuulatakse kõige wähemat kui kräbinat ukse taga... igatsusega oodatakse... naene, lapsed... ammu... päew päewa järele...

II.

Tema korteri akendest paistis tume tuli. Uksesüne oli tühi ja pime. Ta wajutas elektri kella nööpi. — Nüüd on teejoomise aeg. Wististi istuwad kõik laua taga ja ootawad... Ta nägi naese peenikest, kahwatanud nägu, mida mustad juuksed piirawad; nüüd alles tundis ta, kui wäga ta oma naest näha saada soowib.

Tüdruk keeras ukse lahti. Mõlemad lapsed — nelja aastane poeg ja kuue aastane tütar jooksiwad wastu. Mõlemad oliwad oma nägu, tumedate juuksetega, suurte hallide silmadega, milledest alati imestus paistis. Rõõmsasti hüppasiwad nad tema ümber

— Papa, papa!... meie ootasime sind ammu juba. Mamma ei ole aga kodus, ta läks wälja.. ta käib iga päew wäljas.

Nad haarasiwad temal kätest kinni ja wedasiwad söögituppa.

Roheline kuppel laotas mahedat walgust laiali. Mustaks wärwitud taakraam läikis tumedalt. Jahtunud theemasin seisis laual.

Wasnetsowi silmad läksiwad suureks ja nende waade oli metsik.

— Kuidas... teda ei ole kodus?... läks wälja.. käib iga päew wäljas... jätab teid üksi... — sosistas ta ehmatanult.

Tuule kiirusel lendasiwad temast minewiku mälestused üksteise järele mööda.

— Kas tõesti jälle... jälle... Rannowiga?... See ei ole wõimalik... Ma usaldasin Annat nii wäga... Ta wandus, et ialgi enam... seda tegema ei saa... Minu äraolekul nii häbematu kombel enese kasuks tarwitada?... ei!... tal on seks liiga ilus süda... Teie walelate, lapsed!... See ei ole tõsi... — kisendas ta raskelt.

Lapsed wõtsiwad teine teisel käest kinni, surusiwad ennast wastu seina ja waatasiwad imestanult isa otsa: näis, nagu wärisesid nad külma pärast.

Isa oli nad ära unustanud. Tarretanult ja nagu hirmust seotud seisis ta paigal. Waade lingles tuba mööda, ühe asja päält teise pääle, ei suutnud aga kuskil peatada ega midagi seletada. Ta tundis koledat walu! ta pääs keerles ainult üks mõte. Wäsitawad, rasked minutid näisiwad igawiku sarnased olewat. Korraga tuli tale nagu midagi meelde, ta tõttas eeskojasse, wiskas palitu hooletult õlgadele; komistades ruttas ta trepist alla ja jooksis uulitsale.

Teda saatis laste peenike, wärisew nutuhääl.

III.

Märg, pehme lumi sadas kiiresti ta ohetawal näol ja peatas ta kulmudel. Wäike kare habe muutus silmapilguks walgeks.

— Kuus kuud wangistust — ilma päikeseta... Aga tema... — ütles ta waljusti ja waatas enese ümber: kedagi ei olnud ligidal.

Tornikell lõi kaheksa.

Mis sääl lõi, kell?... — Ta tuletas meelde, et kord kuulnud oli, kuidas wäikestes linnakestes kiriku tornis iga tunni järele suurt kella lüüakse.

— Küll on see aga naljakas, kiriku kell tunnikella asemel... Kirikukell tunnikella asemel... Kõike wõisin oodata, ainult seda mitte. Hm.... Ta tahtis lihtsalt minu üle wähe naerda...

Teisel kohal lõi kell jälle kaheksa.

— See kell on taga, aga mis mul sellega õieti asja on...

Ainuüse korra akned, kus kunstnik Rannow elas, oliwad walgustatud. Mahalastud eesriideid mööda libisesiwad kiiresti warjud. Uksesüsel seisis uksehoidja ja wahtis taewast. Wasnetsow käis kaua edasi-tagasi. Jalad jäiwad tuimaks, põlwed nõtkusiwad.

Wahetewahel kostis seest rõõmus naerulagin, mille juures wäsinud rändaja hambaid kiristas.

Ukse ette sõitsiwad mitu troikat*). Laiad saanid libisesiwad taja lund mööda. Kuljused helisesiwad kurwalt, taja. Habemikud kutsarid peatasiwad hobuseid üks teise järele ja hakkasiwad oma wahel sõnelema. Uksehoidja kadus eeskojasse. Mõne minuti pärast tuliwad meeste- ja naesterahwad paari kaupa uulitsale ja istusiwad naljatades ja naerdes saanidesse. Rannow tuli wiimasena. Ta pidas Annal kõwasti piha ümber kinni: ja, see oli ilma kahtlemata tema Anna.

*) Troika-saan ehk wanker, millel kolm hobust ees.

— Anna, Anna... — hüüdis Wasnetsow, aga sõnad jäiwad tal kurku kinni. Ainult imelik lähisew wile tuli kuuldawale.

Hobused tõmbasiwad. Lume tükid lendasiwad hulgana üles kõrgele. Rõõmu hüüded, naer, kurwalt helisesiwad kuljused, — kõik oli juba kaugel.

Eeskoja uks pandi kinni. Tubades kustutati tuli ära. Wasnetsow oli üksi: nagu kuristikku kaldal, mis teda kõigest lahutas. Nagu eksinud rändaja wajus ta ikka sügawamale ja sügawamale lume hangesse. Ta ümber hulus hirmus torm, walitses pilkane pimedus: ümberringi tühi õudne laan, otsata laan.

IV.

Aeg läks oma joodu edasi. Wasnetsow uitas ikka weel — ei ta näinud teed, ega tundnud uulitsaid: majad oliwad tundmatad, wastu juhtuwad inimesed wõõrad. Mõtted oliwad tühised, asjata. Pää oli tühi, ja mõttekäik ei wõinud millegi pääle peatama jääda. Ei ta tundnud rasket hingepiina: ainult nagu olesiwad mustad plekid silmade ees, just nagu warjasiwad mustad kulli siiwad tema silmi

— Tühjus... wäikus... — ümises ta, ja luges masinlikult siltisid: „Wennaksete Wering'ide koloniaal-kauplus..." Kauplus on hästi walgustatud.. Palju rahwast... Kauplewad... Küll on aga kassapreili suur nina.

Kõik tuli tale jälle korraga meelde. Walu krambid pigistasiwad uuesti südant.

— Kuus kuud... kuus kuud wangistust ja elu... ja elu... samasugune wangimaja... paha... kitsas, õudne wangimaja...

Wasnetsow ei pannud tähelegi, kuidas ta oma maja juurde ja tuppa juhtus.

— Ja, ma olen juba kodus, — ütles ta waljusti. — Tubli, tubli... ja hakkas ühte laulukest wilistama, aga korraga tuli tale meelde, kuidas lapsed teda eeskojast söögituppa wedasiwad. Ta nägu lõi õhetama: silmad wälkusiwad wihaselt...

(s. o. Balti „nella“ parteil) õigeid mehi, tegelikult õppinud politikamehi ei olla. Lehed kirjutawad muu seas:

„. . . Ühes piirkonnas ei ole aga weel midagi korda saadetud... Meie mõtleme oma noorsoo politilise kaswatuse pääle.

Kui konstitutsioni partei wiimase walimisewõitluse ajal Tartus korporatsioni üliõpilasi palus, et need tegelikku toetust annaksiwad (hooletuid walijad tuues jne.), siis on see palwe, wähemalt ühe Saksa korporatsioni poolt, tagasi lükatud, ja koguni awaldati pahameelt niisuguse soowi awaldamise pärast. Tartu Saksa üliõpilane ei tee politikaga tegemist, öeldi ühkesti. Ühkuseks ei anna küll see juhtmõte mingisugust põhjust...“

Nii kirjutatakse nüüd, kus juba aru saama hakatakse, et meestest puudus on. Enne küdeti ühel häälel, et Saksa üliõpilased õieti teewad, kui nad politikasse oja ei wõta. Oldi uhke selle üle. Kirju müts, wiin, naesterahwad ja laul, need pidiwad üliõpilase waimustust äratama. Mõõkadega wehklemine ka. Ja äratasiwadgi.

Nüüd meestest puudus. Nüüd kirjutatakse tseenestele waesuse-tunnistusi.

See pidi ometi loomulik olema, et mehed kes omas noores eas, kui inimene oma ilmawaatele aluse paneb, tõsiste asjadega tegemist ei tee ja selle üle uhked on, et nad ei tee, pärast enam ei suuda neid auküsi täis täita, mis sisse jäänud on. Ülikoolist lahkuw mees astub ellusse. Ta peab siis juba teadma, kus seisukohta wõtta. Kuidas ta aga seda wõib, kui ta nende küsimustega tegemisigi ei ole teinud, mis tal äkitselt ees seisawad?

Tuleb meelde, kuidas Wene lehtedes mõne aja eest kirjeldati, mil wiisil konstitutsioni erakond Peterburis koosolekut pidas. Suur saal oli peenikesi haritud mehi täis, aga kui läbirääkimised tuliwad, siis waikisiwad kõik pääle paari kõneleja. Wenelasi ajas see imestama, et koosolejad oma arwamisi ei awaldanud, kuna ometi tähtsad üleüldised küsimised arutamisel oliwad. Imestada ei olnud aga selle juures midagi, sest mehed ei teadnud, mis kõneleja ettekannete pääle öelda.“

Politika ringwaatus

ja sõnumed wäljamaalt.

Tulekahju New-Yorkis.

Traaditeel tuleb sõnum, et New-Yorki idapoolses linnajaos kuuekordne maja maha on põlenud: 20 inimest jäi tulde, 30 saiwad raskeid tulehaawu. Mõned hüppasiwad põlemise ajal läbi akna uulitsale, teised põlesiwad elusalt ära. Maja kannatajad olla suuremalt jaolt itallased.

Koreas

keelawad rahutused wäiksel mõõdul edasi, kuid midagi tõsisemat nad ei tõota. Jaapani walitsus seletab, et endine Korea walitsus bürokratiale suure woli on annud, kelle politiline tarkus ainult rahwa kurnamise pääle wälja läks. Oma isewalitsuse kaotamisega pääseb nüüd Korea rahwas „omameeste“ orjusest ja wõib Jaapani ojawal juhatusel ajakohase kultura poole püüda. Korea administratsionis tahab uus walitsus tähtsaid reformisid läbi wiia, kõige päält kohtupidamist täiesti ajakohaselt ümber muuta.

Korea sõjawäge tahetakse hoopis ära kaotada ja Jaapani oma asemele panna.

Tulepurtskamine ilma merel.

Nagu lehed kirjutawad, on Tonga saarte ligidal Waikses okeanis 5 juulist saadik juba 14 päewa okeanist tule-suitsu-auru ja musta bimsteini sambaid nähtud, mis oma 250 jalga kõrged paistawad olema. Okean on selle koha pääl wäga sügaw. Müristamist ja plahwatusi on ühtelugu kuulda. Bimsstein lendab 30 merepenikoormat eemal olewa Nikaloise saare pääle. Arwatawaste kuulutawad need nähtused uue saare sündimist ette.

Wene riigist.

Peterburist. 1. mai pühitsemise küsimus. Wabrikantide ühisus on ette wõtnud kõikidelt wabrikantidelt ja tehaste omanikkudelt järele küsida, missugune seisukoht neil tööliste 1 mai pühitsemise kohta on.

— Raudtee õnnetus. Eriwani raudteel, 36 wersta linnast eemal, jooksis sõidurong 18 juulil rööbastest wälja, kiwiaheme otsa: kaks wagunit on purustatud, wedur ja kaks wagunit wigastatud: seitse inimest on haawatud.

— Suur raha wargus. Tiflisi postkontoris leiti pakkide lahtitegemise juures, et pakk 100,000 rubla kroonu rahaga, mis Peterburist Tiflisi riigipanga jaoskonda oli saadetud, kadunud on läinud. Koti järel waadates selgus, et üks selle seesmine õmblus lahti arutatud ja uuesti kinni õmmeldud on.

— Nurja läinud röömimise mõte. Jekaterinoslawist telegrahweritakse: 15. juulil märkas rongi ülem, milles 70,000 rubla raha wiidi, waguni-eisiel kahte kahtlase näoga isikut. Igreni jaama ligidal taheti neid kinni wõtta, mis pääle üks wagunist wälja hüppas ja teine rewolwrist laskma hakkas. Laskmise ajal hüppasiwad seitse sõitjat rongi päält maha, kes ka arwatawaste röömimise nõuga sõitsiwad.

— Ministeriumi käsk. 1906 a. 5. oktobril wälja antud käsikirja põhjal on sisemiste asjade ministri, ja rahaministri nõusolemisel kubermangu ülematele käsk antud, teatada: et talupoja seisusest isikud wõiwad ilma kogukondade ja wallawalitsustelt luba küsimata ja ilma nende nõusolemiseta kõrgematesse õpeasutustesse astuda, wõiwad igasse riigi kodanlikusse ametkonna teenistusesse astuda, wõiwad preestri ja munga seisusesse astuda. Need isikud, kes kõrgematesse õpeasutustesse on astunud, wõiwad, kui nende ülespidamine ja elukomme korralik on, walla ja kogukondade kohustest wabastatud saada, aga ühes kogukonna liikme õiguse alles jäämisega. Preestri seisusesse astunud isikud saawad kõrgematesse õpeasutustesse astujatega üheingused õigused. Kogukonna ja wallakohustest peab wäljaastujat priitahtlikult wabast tama.

— Hariduse ministri luba. Rahwahariduse minister on kadeti-korpuse lõpetajatele luba annud ülikooli astuda: nad peawad aga Ladina keele oskamise üle eksami tegema.

— Röömimine pandimajas. 17. juulil, kell 4 p. l. tungisiwad 8 sõjariistus isikut Peterburi poolel olewasse esimese jaoskonna linna pandimajasse: muist pidasiwad uste pääl wahti, teised tungisiwad kasiasse ja röömisiwad 4000 rubla ära. Tagaajamisel algas riisujate ja politseinikkude wahel tule wahetus, mille läbi üks riisuja surma sai, teist haawati ja ta wõeti kinni; 6 põgenesiwad rahaga ära. Politseinikkudest sai üks surma ja kaks haawata.

— Uus walimise seadus ja talupojad. „Retshi“ järele on „senati seletuste“ tõttu talupoegade walijameeste nimekirjadest teise wolikogu eel 40 proz. esimeie wolikogu nimekirjadega wõrreldes maha kukkunud. Praeguse seaduse põhjal langeb see 70 proz. wõrra. Lehe arwamise järele olla talupoegade hulgas suur enamus waimulikkude käes.

— Hiljuti alganud Nishni-Nowgorodi aastalaada kohta tuleb teateid, et laat nii hästi kaubarohkuse kui ka inimeste hulga poolest eelmistest aastatest üle käib.

— Tööliste meting. Nende päewade sees pidasiwad, nagu „Retsh“ teatab, Narwa riidewabriku töölised metingut. Kokku tulnud rahwahulga ajasiwad linnawahid ja strashnikud laiali.

— Wõitluse-organisatsioni komitee wõeti nende päewade sees Wilnas kinni.

— 80 pakki lõhke ollusid ja 6 walmis padrunit leiti Kishinewis sidalinnas ühe suure maja keldris. Üks kahtlusealune wõeti kinni.

— Eestimaa kubernerile Bashilowile on käsk antud, Nowgorodi kuberneri koha pääle sõita.

— Neli pommi lõhkesiwad Bahmutis, Jenakiewi õlle keldris, seinad ja isegi õlle waddid olla plahwatuse mõjul puruks läinud.

Lätimaalt.

Wolmarist. Seminari kursuse lõpetanud. Wolmari (Walga) koolõpetajate seminaris lõpetasiwad tänawu aasta üleüldse 15 kaswandikku kursust, kelledest 10 kroonu ja 5 oma kulul õppisiwad. Ainult üks nendest on eestlane, nimelt Martin Jensen, Wana-Wändrast, Pärnumaalt, kuna kõik teised lätlased on. Jensen on muude hulgas üks tublimatest kursuse lõpetajatest, mispärast seminari kooliõpetajate nõukogu teda ta kui agarat ja tublit kooliõpetajat soowitab. „Õigus“

Kodumaalt.

Uue-Antslast. Keegi, kes ennast haritlaseks arwab ja teaduse meheks peab, kirjutab „Sõnas“ nr. 45*) wäga haledal kaebe toonil selle üle, et Uue-Antsla wallas weel wäga wähe ajalehti loetawat. Nagu kirjeldusest näha puudub mehel asja kohta tundel teadus. Soowitame temal waewaks wõtta Antsla postkontorisse minna, sääl wõib temal näha kui palju ajalehti Urwaste postipapa Uue-Antslasse ühes wõtab ja nimelt: „Meie Kastajada“ 12 eks., „Maa“ — 7: „Kodumaa“ — 4: „Sõna“ — 4, „Edu“ — 3, „Tulewik“ 2, „Koit“ — 2: „Laine“ 1 ja „Teataja“ 1: see on ühtekokku 38 eksemplari Eesti keelseid ajalehti, siis pääle selle weel 5 eksemplari Saksakeelseid ja 3 kuni 4 eksemplari wenekeelseid, see on umbes 46—50 eksemplari. Nagu kindlasti teada, on Uue-Antsla wallas 800 meesterahwast — lapsed ühes arwatud — siis tuleb iga 16 meesterahwa pääle 1 ajaleht. Kui lapsed wälja arwame, siis selgub et U.-Antsla wallas tõesti wõrdlemisi rohkesti ajalehti loetakse. Üks paljude nimel.

Wiljandimaalt. Wõrumaa welled kaebawad ajalehtedes, et põud nende põlluwiljasid on ärgistanud, halla nende aiawilja näpistanud. Öö külmasid ei ole meil mulgimaa mullasegajatel tänawu seni õnneks olnud, kuid põud tahtis küll üksewahe meiegi põlluwiljale waewa teha. Kolm nädalat ühtejärgi põudu ja palawat, mis peawad wiljataimed selle käes wastu pidama, iseäranis weel sääl, kus mullawind õhuke ja lahja ning maapõhi halb on. Linataimed hakkasiwad wakjapikkuselt õitsema, odrast wõis arwata, et see wäljalükkida ei sundagi, kaera põõrises oli ainult 2—3 tera. Aga juulikuu teisel nädalal tuli pika ootamise pääle wiimaks ometi wihm ja teine meid päraegi enamiste iga päew rõõmustanud. Wiljapõldusid ei wõi nüüd enam äragi tunda, nii palju on need nädala pooleteise jooksul paranenud. Nüüd wõib muust tõuwiljast rahuloldawat saaki loota, linast isegi hääd. Ainult wara maha seemendatud puhas kaer jääb igatpidi wäikeks, kes aga kaera hulka ernet ehk peluschkit külwasiwad, need wõiwad nende taimede lopsaka kaswu üle rõõmustada. Nüüd aga hüüaksime pilwede peremehele: „wihma on juba küllalt tulnud, — järke juba!“ Heinamaad on paiguti nii wett täis, et niita ei saa, waremi maha niidetud hein ujub wee sees, ehk mädaneb hunnikutes. Heinasaak on arumaadel üleüldse rahuloldaw, soomaadel ja madalatel luhtadel kehw, osalt muidugi sellepärast, et hein külma kewade tagajärjel hilja kaswama hakkas ja praegu alles noor on. Ristikheina saak oli õige hää.

— Eelolewad riigiwolikogu walimised ei huwita enam õieti kedagi. Kuidas see wõimalik olekski, tagajärjed on nii kui nii juba ette teada, walimine on ainult lihtne wormi täitmine. Nõndanimetatud „rahwameelsete“ poolehoidjad, keda siin üleüldse kasinasti leidub, kannawad pääd weel enam norus, kui nende „meistrid“ „Sädemete“ jaanuari numbri tagumisel kaanel. Wolikogu koju saatmise puhul ootasiwad nad, et hra Rooskaja oma seltsimeestega hõiskama pistawad, — oli nüüd ju nende päew, kuid hõiskamist ei olnud, — wist ei olnud nende „rahwameelsus“ mitte täiesti ehk. — Minu tähelepanemiste järele on kindel, et kui uued walimised endisel alusel ette wõetaks, siis pääseks meie kodumaalt waewalt weel mõni „rahwameelne“ walijamees kubermangu linna, weel wähem aga wolikogusse. Rahwas on n. n. „rahwameelsete“ püüdeid ja wärwi õiges walguses näinud ja ei laseks ennast teist korda enam üle lüüa.

*) Nimetatud sõnum ei olnud mitte meie kirjasaatja poolt, waid „Kodumaast“ wälja wõetud. „Sõna“ toim.

— Wiljahinnad tõusiwad meil suuni kuni õige kõrgele: rukki puudasi maksti 150 kop. Nüüd kus näha on, et tänawu wiljasaak mitte ei äparda, on wiljahinnad puuda päält 20—30 kop. odawamale langenud. Seni ärapeetud laatadel on weiste hinnad õige kõrged olnud, keskmise häädusega piimalehmasi maksti 50—60 rubla. Lamma ja sealiha hinnad on natukene odawamad kui kewadel. Õige odawad on Wiljandis terwel tänawusel kewadel wäikesed põrsad olnud, nende ostjaid oli tänawu koguni wähe. H.

Pollist. Esmaspäewal, 16 juulil kell 9 hommikul lasti Polli Laane metsawahil püssiga käest läbi. Laskmine sündis Hereliste mõisa metsa lähedal. Laane metsawaht rahtnud Hereliste mõisa metsawahiga kokku saada, kuulnud ka Hereliste metsast pauku ja arwanud, et metsawaht sääl paugutab ning laskmud, nagu teisele wastuseks, ka püssi, sie sinna poole sammudes, kus esimene pauk kõlas. Korraga hakkanud tema koer urisema ja jooksnud ettepoole. Metsawaht keelanud koera wait ja sammunud ikka edasi. Sääl kõlanud pauk ja metsawaht käest haawatult, langes minestanult maha. Natukese aja eest tuli ta meelemõistusele ja märkas, et tema käsi weristatud oli. Koju ei wõinud ta mitte jalgsi minna, teda wiidi hobusega. Paari tunni järele sõitis tohter Hallisteit, kes parajasti Polli mõisas juhtus olema, haawatu juurde ja sidus wigastatud käe kinni. — n —

Tallinnast. „Sõnumete“ wastutaw toimetaja Eduard Wirgo on „Rev. Isgi“ teatel sõjaseaduse ajaks kindralkuberneri poolt Baltimaalt wälja saadetud.

Pärnust. Seltside elu. Kuna karskuse selts „Walgus“ igaweseti kinni pandi, on „Endla“ selts ajutiselt „kinni“, korteri maha põlemise pärast. Nii on siis kaks Eesti seltsi, kes pääasjalikult pidusid, perekonna õhtuid, wäljasõitusi jne. toime paniwad, waikima sunnitud. Teised seltsid, nagu jalgratasõitjate selts „Wambola“ ja „Pärnu Eesti käsitööliste Wastastiku abiandmise Selts“ ei ühta wõi ei jõua elumärkisid awaldada. Nüüd on see aeg, kus Saksa seltsid loodawad suurt „lõikust“ saada. Nemad külwawad majaseinad üle oma kõiksuguste wäljasõitude, pidude jne. kuulutustega. Ja eestlane kui ta tahab kusgilt mujalt pääle trahterite (kõrtside) ja monopoli poodide meelelahutust otsida, marsi sakste juurde seda otsima! „Koit“

Toimetusele saadetud kirjad.

Kohaliku katoliku palwemaja ehitamise komitee annab seeläbi teada, et 8. juulil s. a. Friedrichshof'i pargis ära peetud näitemüügil 1467 rbl. 19 kop. sisse on wõetud, millest 628 rbl. 27 kop. kulusid maha tuleb arwata, nii et 838 rbl. 92 kop puhast kasu järele jääb.

Komitee arwab oma kohuseks südamlikku tänu neile kõikidele awaldada, kes näitemüügi annetusie, pidu toimepanemise ehk waatama tulemise läbi toetasiwad. Ühes sellega palub ta seda asjaolu wabandada, et programmides kuulutatud sõjawäe mängukoor pidul puudus. Nimetatud koor teatanud alles laupäewa õhtu, et tal mitte wõimalik ei ole pidule ilmuda. Kõik komitee püüdmised, et koor oma pääle wõetud kohust täidaks, jäiwad tagajärjetaks, nii et süü selles asjas mitte komitee pääle ei wõi langeda.

Komitee.

Kohalikud sõnumed.

Huwitawa nähtuse

pääle juhib „Meie Kastajada“ tähelepanemist. Nagu teada, wõeti kohalise Saksa koguduse pääkoolilapsed 1 juulil armulauale. Imelikul kombel leiab aga leht, et leeritaste nimekirjas kaugelt suurem osa Saksa nimesid — selleks on neid pikk rida näituseks toodud — sedawõrd Eesti- ja Läti mõisteid meelde tuletawad, et kuri kahtlus wägise rinda tärkab... „See on seda tähelepandawam, et mõned neist nooremst inimestest keskkooli haridusega on. Kui meie Saksa kogudus sel kombel wärsket werd juurde ei saaks, oleks Eesti kiriku ehitamise küsimus juba ammugi otsustatud.“

* * *

Raamatu keeld.

Nagu „Birshew. Wjed.“ kirjutawad, on Mihkel Jürissoni kirjutatud ja „Tulewiku“ kirjastuses ilmunud raamat „1905—1906. Punased aastad Eestis“ Peterburis politsei poolt ära wõetud.

* * *

Esimene auhind

ojawa töö eest anti ühele eestlasele hr. J. E. Raudale, Stockholmis.

Hr. Raud töötas minewal aastal „Dwigateli“ waguni-ehituse wabrikus ja pidi sääl tööpuuduse pärast lahkuma. Ta leidis Stockholmi tulles ühes wasesepa töötoas, kus ka kunstisepatööd tehakse, teenistust.

Hr. Raual läks kerda oma ojawa töö pärast kunsti-sepatööde pääle saada, kus ta ennast edasi harjutama hakkas.

Selle-aastase Stockholmis peetawa kunstkäsitöö näitusele tegi töötoa omanik R-le wõimalikuks oma nime pääle Rootsi kunstniku P. Farsbergi joonistuse järele kaks tööd teha, ühe kirjutuse-laual seiswa kirjutus-riistade aluse

— Nad ei tea weel seda perekonna saladust.

Ta heitis magama. Pisarad kippusiwad silmi.

— Noh, hääkene küll, nutma mina küll ei hakka.

Süda tuksus waljult ja kiiresti. Ta surus ennast wastu padja. Mõtted läksiwad segi... Uues nuuksus ja hoigas ta.

V.

Ehmatanult ajas Wasnetsow ennast püsti ja istus woodi äärele: oli kuulda sammusid. Ta tegi silmad lahti. Woodi ees seisis naene. Ja, see oli tema Anna.

— Mina aga tulin... — ta jättis lause pooleli.

Astus lähemale. Silmad suured, hallid, wähe punnis, kurwad, nagu ikka, waates oli hirm ja imestus. Ta küsis tasa:

— Sa oled wihane?

— Ei...

Kurb naeratus lehwis naese näol.

Ta wõttis mehe käe pihku. Nagu saladuslikult naeratas ta. Uuesti waatas ta temale kurwalt ja paluwalt otsa. Waikus. Taskukell tiksus nagu rutates. Põrandariidel oli krabinat kuulda.

Tuba oli pool pime.

— Kas pean ma sulle kõik jutustama, kõik... kus ma olin?

— Ei, ei... ei ole tarwis! Mine, mine kohe siit ära.

— Sa ajad mind?

— Ja, ja, mine!...

— Sereshja, Sergei!... Mistarwis seda? — lausus Anna nutusel häälel.

— Ma ei taha midagi, midagi ei taha ma teada. Sind ei ole mul enam tarwis... ja oled mulle wõõras. Kas kuuled, kasi minema! — kisendas Wasnetsow waljusti.

Anna hakkas tasa nutma.

Wasnetsow kargas üles ja tõukas nutjat niisuguse hooga, et wiimane natsatalt wäääratas ja nagu taku tort toast wälja lendas. Ta jooksis kiirelt koridori mööda ukse poole; Wasnetsowile näis, nagu lendaks ta mäe kallakut mööda alla kuristiku poole ja ei wõiks enam peatada...

Uksed ragisesiwad ja langesiwad uuesti kinni; müra ei olnud suur, aga ta oli hirmus, just nagu oleks kirstule kaan pääle pandud.

Waikus. Kuuldus ainult raske, kähisew hingamine.

— Küll on aga waikne, — mõtles Wasnetsow.

Hirmu wärinad käisiwad tal üle keha. Ta hakkas toolisid ühest nurgast teise pilduma. Selle juures kukkus lillewaas laualt maha... Wesi woolas põrandat mööda laiali.

Tüdruk tuli tuppa.

— Mis herrad soowiwad?

— Ei midagi... laualt kukkus midagi wist maha... ja siis weel prouа.

Ta waikis tusaselt.

Tüdruk ootas weel kaua, läks siis wiimaks tasa kikiwarwul, nagu kardaks ta kedagi üles äratada, toast wälja.

Wasnetsow istus woodi äärele.

Mispärast libisewad warjud lage mööda? ... Ah jo, see on laterna pärast... Wõib olla, et ta weel wärawate juures seisab ja nutab... Kuus kuud... kuus aastat... pikad, pikad wangipõlwe aastad... Elu on... on samasugune wangimaja... õudne wangimaja... kus palju üksikuid kongisid — üks teisest igawam ja pimedam...

Pää huugas, nagu õhetas, süda walutas. Ta tuletas oma meelde, kuidas ta oma walgete, wäikeste kätega tasa, õrnalt tema otsaesist silitas, see oli ammu juba. Ta soowis korraga wäikene, nõrk, wäeti olla ja uuesti neid pehmeid, õrnu käsa omal palawal otsaesisel tunda...

Wäsinud... puhata, puhata...

(wana Egiptuse jumala kujutus) ja ühe suure küünlajala.

Selle eest sai R-le siinse käsitööseltsi poolt, kes iga aasta kunst-käsitöö näituse toime paneb, esimene auhind, suur hõbeauraha diplomiga annetatud.

Pääle wäljanäituse lõpetust saiwad ülemal nimetatud tööd teiste tähtsamate töödega ühes Nortiska muuseumi wiidud, ja jääwad sinna waatamiseks kuni igaweseni. Sellesse muuseumi seatakse kõikide nüüd juurdetulewate tööde tarwis uued jaoskonnad sisse, ja kui asjade omanikuga kaupa saadakse, siis ostetakse ülemal nimetatud tööd muuseumile päriseks.

Pääle ülemal nimetatud töödele auhinna määramist, käisiwad Stockholmi tähtsamate ajalehtede kirjasaatjad töötoas hr. Raua juures tema isiku üle teateid küsimas, kellest siis hiljem lehtedes kirjeldused ilmusiwad.

„Õigus“.

Kirjawastused.

E. T. Oleme teie ettepanekuga nõus. Sõnum teiselt poolt juba ilmunud. Leht läheb.

Uuemad sõnumed ja telegrammid.

Tönlis, 19. juulil. — Jaapani sõjawäed ajasiwad mitu sõda korealast laiali, kes kokku koguniwad, selle järel kui teada oli saadud, et Korea linnawägi, kus 2000 meest oli, laiali on saadetud. Täna wõetakse Korea soldatitelt, kes koju saadetakse, sõjariistad ära.

Tokios, 19. juulil. — Korea keisri käsk on awaldatud, et Korea sõjawägi laiali tuleb saata.

Habarowskis, 19. juulil. — Posti- ja telegrafi kontori ülema abi Tonzel warastas 11,000 rubla ära ja põgenes kuulu järele Jaapanisse.

Riias, 19. juulil. — Kindralkuberneri nõukogus oli ettewalmistajate kubermangu nõukogude poolt walmistatud seaduse-eelnõunde esimene kõrwuti lugemine. Enamalt jaolt wõeti Liiwimaa nõukogu ettepanekud wastu. Üks otsus puutub eesistuja walimisesse maaomawalitsuse koosolekutel. Maaomawalitsuse liikmete küsimuses nõuwad mõisnikud niisugust walimise korda, mis suurmaaomanikkudele enamuse annaks. Riia linna asemik kõneles selle poolt, et saadikute arw suur- ja wäikemaaomanikkude poolt ühesugune oleks.

Samaras, 19. juul. — Oli üheksa kahtlast haigeksjäämist, millest 5 surmaga lõppesiwad. Bakterioloogilised järelekatsumised kinnitawad, et see kolera on.

Kiriklikud teated.

Walga Peetri koguduses.

22 juulil enne lõunat kell 1/2 11 matuse aia püha Toogipatu matuse aial.

Altari kirjalugemise tükk: Taw. laulu r. 90, 2—12. Jutluse põhi: 1 Tessal. r. 5,1—11.

Laulmine laululehtede päält, aga nad ei ole mitte needsamad laululehed, mis priimeria matuse aial tarwitadi, waid teised.

Kui peaks ilm nii wihmane ja halb olema, et nimetatud tunnil jumalateenistust matuse aial pidada ei saa, siis peetakse jumalateenistus kirikus kell 2 pääle lõunat ja laulmine ei sünni siis mitte laululehtede päält, waid lauluraamatust; siis on:

Altari kirjalugemise tükk: 1 Peetr. r. 6—11.; jutluse põhi: 2 Moos. r. 3, 1—10, ja lauluraamatu nr. 257, 1—6: 226, 1—7: 265, 1: 265, 2; 265,6.

Ristitud: Jaani ja Marie tütar Adele Johanna Kurlents, Georg Friedrichi ja Anna Emilie poeg Emil Bader ja Johannese ja Reeta tütar Elwine Juram.

Pruutpaar: 3 korda kuulutatakse Jaani ja Miina poeg Karl Saare ning Anni ja Emilie tütar Johanna Antonie Karro.

Surnud: Andrese poeg Karl Kroodberg, sünd. Walgas 1907 a. 24 juunil.

Wastutaw toimetaja ja wäljaandja
cand. jur. H. Hellat.

Laenu- ja hoiuühisus „Säde“ Walgas

wõtab hoiule raha ja maksab aasta pääle hoiule antud summade eest 5 %, wõtab kindlustatud laenude eest 6 1/2 % ja käemeeste wastutamisel laenude eest 7 % aastas.

Äriajamise tunnid esmaspäewal, neljapäewal ja laupäewal kella 4—6 p. l.

Juhatus.

Poislaste progümnasium Walgas

kroonukoolide õigustega.

Wastuwõtmise eksamid ettewalmistamise, I., II., III. ja IV. klassi algawad **neljapäewal, 9 augustil** kell 9 hom.

Ettewalmistamise klassi wõetakse lapsed wastu, kes wenekeeli lugeda oskawad.

Õpilastel on õigus igast klassist gümnaasiumi ehk ka realkooli alamatesse klassidesse (I. – III. kl.) ilma eksamita üleminna ja koolitunnistus annab kõik seaduses määratud õigused (apteekri õpilase, wäeteenistuse kergituse j.n.e.)

Kooliraha on ettewalmistamise klassis **15 rbl.** ning teistes klassides **30 rbl.** poolaastas.

Ülesandmisi wõtab suwiõnal ehk kirjateel koolimajas (Lukke platsil) wastu

Inspektor **T. Grünberg.**

Walga wastastikku tule eest kinnitamise selts

kinnitab liikumata ja liikuwat warandust. Kinnitusemaks odawam, kui aktsia-seltsides; kinnitusi wõtab „Säde“ seltsi ruumides kolmapäew kella 6—8 p. l. wastu.

Seltsi juhatus

Igaste Saare talus on neli häid punast piimalehma müüa. **G. Mölder.**

Uus, kõwa ja toreda ehitusega, waba jooksuga meesterahwa **jalgratas** on kohe odawalt müüa Walga ligidal. Ligemad teated selle lehe talituses.

„Sõna“

politikaline, majandusline ja kirjandusline edumeelne ajaleht,

ilmub Walgas kaks korda nädalas

cand. jur. **H. Hellati** wastutawal toimetusel.

Tellimine teise poole aasta pääle

kestab edasi.

Hind poole aastas: postiga 160 k., postita 130 k.

Lehes hakkas mõne aja eest põnew, sisukas ja ajakohane Gustav Frensseni roman „Hilligenlei“ ilmuma, mille kohta meie lugejate poolt kiitust oleme leidnud. Et nüüd uutele "Sõna" lugejatele wastu tulla, oleme otsustanud, kõigile, kes lehte esimesest juulist kuni aasta lõpuni telliwad, kõik need „Sõna“ numbrid järele saata, milles roman „Hilligenlei“ ilmunud on. Sel teel saawad juurdetulnud „Sõna“ lugejad terwelt kolme kuu lehed ilma mingisuguse tasuta kaasa. Leht hakkab kohe käima, nii pea kui tellimine talitusesse jõuab.

„Sõna“ lähem eesmärk on **Walga linna** ja selle **ümbruskonna awaliku elu keskkohaks** ja juhtijaks saada. Sellepärast toetab leht kõigepäält püüdmisi ja ettewõtteid, mis ümbruskonna **majanduslist** ja **waimlist** järge tõsta tahawad. Politikaliste ja majanduslaste püüdmiste juhtmõtteid selgitades loodab leht rahwast **politikalisele küpsusele** ja **iseteadwusele** kaswatada ja teda nende nähtuste **arusaamisele** ette walmistada, mis meil lähemas tulewikus **kättesaadawad** on. Iseäranis tähelepanemist pöörab leht kohaliku **seltsielu** pääle.

„Sõna“ tahab ka **ümbruskonna elu terwe rahwa eluga kokkukõlas hoida.** Sellepärast tahab leht kõige kohta tähelepanemist leida, mis **Eestis** tähtsat ja **ülemaalist** sünnib ja mis **wäline ilm** üle meie kodumaa piiri huwitawat ja õpetlist pakub.

!! Proowinumbrid hinnata !!

Auupaklikult **„Sõna“ toimetus.**

Adr.: гор. Валкъ, Лифл., „Sõna“ talitus.

5 klassiline linna tütarlaste progümnasium

Walga linnas Liiwimaal,

2 ettewalmistamise klassi ja kõikide kroonu tütarlaste gümnaasiumi õigustega.

1) Palwekirjad tulewad progümnaasiumi juhatajanna nime pääle saata.
2) Wastuwõtmine 11-mal ja 13-mal augustil k. a.
3) Õpetus algab 16 augustil.
4) Kooliraha on: 5 klassis — wõõrastel 50 r. aastas, linnalastel 45 r. aastas; 4-mas, 3-mas, 2-ses ja 1-ses klassis wõõrastel 40 r. aastas, linnalastel 35 r. aastas; — ettewalmistamise klassides: wõõrastel 25 r., linnalastele 20 r. aastas.

Walga linna tütarlaste progümn. nõukogu.

Wastastikune Kredit-Ühisus

Walgas, Moskwa uul. 28.

Hoiusummade eest maksetakse ühisuse liikmete kui ka wõõrastele:

1) kui ühe aasta pääle hoiule antakse, 5 %,
2) kui 1/2 aasta pääle, 4 1/2 %,
3 jookswal arwel (**protsentid iga päewa eest**) 4 %.

Suuremate summade eest pikema aja pääle üle 5 % iseäralisel kokkuleppimisel.

Laenusid antakse wekslite wastu, wäärtpaberite, obligatsionide j. n. e. pandiks andmise wastu 7—8 1/2 eest.

Ühisus toimetab kõiki panga äriajamisi, nagu: rahasaadetusi teistesse linnadesse, kus ühisusel ärisõbrad ja agendid on, wõlgade sissenõudmist, wäärtpaberite ostmist ja müümist, **kinnitab wõidu laenu paberisi kustutamise eest**, nõuab kustutatud paberite kapitali ja kupongide protsendid sisse j. n. e.

Äriajamise tunnid iga päew kell 10—2.

„Sõna“

tellimisi ja kuulutusi wõtawad wastu:

Tarwastus, kihelk. kooliõp. **Kundewiita.**

Hemulis, kohapidaja **J. Lammas.**

Sangaste-Laatres, kaupmees **Teder.**

Sangaste mõisas, **J. Kukk.**

Urwastus, koster **J. Wasil.**

Soorus, postimees **Arak.**

Leewi Sontagas, kooliõp. **Peeter Treufel.**

Kuresaares, **J. R. Juhtund.**
Гарнизонная ул., домъ общества Трезвости, на II этажѣ.

Pärnus, **J. Karu** raamatukaupl.

Tõrwas, **G. Karro** raamatuk.

Waistse-Antslas, **J. Maliuv.**

Antsla-Haukal **Antsla kaubatarwitajate Ühisus.**

Laewas, **Ed. Raimund.**

Trükitud J. Paulini trükikojas, Walgas.